

V KOLE VOJNY

VZPOMÍNKY LEGIONÁŘE
JOSEFA LACINY

U KOLE VOJNY

vzpomínky

franc. legionáře

napsal a nakreslil

Lacina Josef

V KOLE VOJNY

VZPOMÍNKY LEGIONÁŘE
JOSEFA LACINY

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

EDICE PAMĚTÍ
ČESKOSLOVENSKÉ
OBCE LEGIONÁŘSKÉ

Rekonstrukce uniformy,
výzbroje a výstroje
příslušníka čs. legie
ve Francii z období bitvy
u Terronu v říjnu 1918
(foto archiv ČsOL).

Medaile vítězství

Revoluční medaile

- S Rakousko-uherskou armádou**
Liberec – Jičín – Budapešť – Šabac
- Cesta do srbského zajetí**
Šabac – Valjevo – Niš – Leskovac
- Cesta hladu a smrti Albánii**
Leskovac – Prishtina – Skopje – Tetovo – Prizren – Elbasan – Tirana – Vlorë
- Lodi na ostrov Asinara**
Vlorë – Ostrov Asinara
- Lodi do Francie**
Ostrov Asinara – Toulon
- Ve francouzském zajetí**
Toulon – Romans-sur-lsère – Vizzile – Lyon – Cognac
- V čs. legiích**
Cognac – Darney – Senthelm – Châlons-sur-Marne – Epemay – Mourmelon-le-Grand – Vouziers – Terron-sur-Aisne – Hauviné
- Dovolená**
Hauviné – Paříž – Cognac
- Návrat do vlasti**
Cognac – Darney – Padova – Vlach – České Budějovice – Praha

KOLO VOJNY JOSEFA LACINY

NĚMECKO
• Berlin
• Varšava

RUMUNSKO
Épemay

ITÁLIE
• Řím

FRANCIE

SPANĚLSKO
Madrid

ŠVÝCARSKO
• Curych
• Milano

JUGOSLAVIE
Sarajevo

RAKOUSKO
Vilach

MAĎARSKO
Budapešť

ČESKOSLOVENSKO
Videň

BULHARSKO
• Sofia

ŘECKO

ALBÁNIE

SICILIE
• r.r. Palermo

SARDYNIE

KORZIKA

BELGIE
Brusel

LUXEMBURG

Londýn

Amstředam

Hamburg

NĚMECKO

Copyright © Nakladatelství Epoque, Československá obec legionářská, 2017

Drawing © Hana Rozmanitá, 2017

Photos © Archiv ČsOL, SOKA Liberec, VÚA-VHA, 2017

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Československá obec legionářská, 2017

ISBN (pdf) 978-80-7557- 367-4

Obsah

Nezapomínejme.....	11
Vzpomínky – 1. díl.....	13
V zajetí.....	81
Cesta hladu a smrti Albánií.....	125
Vzpomínky – 2. díl.....	209
PŘÍLOHY	
Josef Lacina – historický doslov.....	361
<i>Michal Rak</i>	

Vážení čtenáři,
sestry a bratři,

je tomu právě 101 let, co Josef Lacina a jeho kamarádi přežili cestu smrti a hladu Albánií, když jako zajatci srbské armády s ní prodělali ústup poté, co se Srbsko stalo cílem společného útoku Rakousko-Uherska, Německa a Bulharska. Uprchlíci se tak museli vypořádat s drsným prostředím balkánských hor, zimou, hladem a častou beznadějí. Sám jsem se v tomto prostředí v následující válce jako příslušník jugoslávské Národněosvobozené armády účastnil bojů, dokáži si tak představit, jakým všem útrapám byli vystaveni. O to více pak musím ocenit, že navzdory všem prodělaným strastím nevyužil Josef Lacina možnosti dočkat konce války v bezpečí a relativním pohodlí francouzských vojenských továren, ale dobrovolně se přihlásil do zde vznikajících československých jednotek a se zbraní v ruce se zapojil do boje o národní samostatnost. Josef Lacina ve svých vzpomínkách však nezachytil jen boje a útrapy, ale též různé humorné příhody z fronty i zajetí, nebo vztahy se Srby a Francouzi.

Jsem tak rád, že je i s autorovými ilustracemi v rámci projektu LEGIE 100 přinášíme jako další svazek *Edice paměti Československé obce legionářské*. Díky tomu se snad do širšího povědomí dostane nejen „Srbská Golgota“, jedna z nejtragičtějších událostí první světové války, ale i silný životní příběh Josefa Laciny, obyčejného kluka ze severních Čech s neobyčejným osudem. Přeji si, aby se jeho kolo vojny líbilo co největšímu počtu čtenářů.

Tichomir Mirkovič
Místopředseda ČsOL

Milí čtenáři,

dědeček Josef Lacina vstoupil do mého života jen na velmi krátkou dobu, když jsem se přivdala do Lacinovy rodiny. Bylo to v letech 1971–1975. Vypravuji si ho jako milého a moudrého člověka. Pak po jeho smrti jsem se z vyprávění tchána dovídala různé příhody ze života v Košicích, kde rodina se dvěma syny žila za první republiky. Dědeček pracoval jako poštovní úředník. Byl moc šikovný. Ve volných chvílích vyráběl loutky, loutkové divadlo a organizoval a hrál představení. Vyřezal také figurky a postavil krásný, téměř Trnkovský betlém, který jsme ještě my o Vánocích stavěli. A konečně měl i spisovatelské vlohy, které uplatnil při sepsání svých zážitků z první světové války. Je to v podstatě obsáhlé literární dílo. Josef Lacina popsal nejen boje na srbské frontě, kde se dali s kamarády dobrovolně zajmout, strastiplný pochod zajatců přes albánské hory, vstup do legií a tvrdé boje u Terronu. Vzpomíná zde i na veselé příhody ze zajištění a vrací se do krajiny svého dětství a líčí různé příhody z mládí. Důležité jsou i jeho myšlenky o nesmyslnosti válek.

O dědečkově legionářském období jsem s ním nikdy nemluvila, o kronice jsem nevěděla. Objevila se u nás po jeho smrti. To byla doba nejtěžší normalizace, legionáři byli tabu. A tak rukopis odpočíval... A čekal, až přijde jeho čas. Po roce 1989 jsem při mém povolání archivářky v SOkA Liberec spolupracovala na soupise legionářů a tehdy jsem si uvědomila, že by bylo dobré, aby se dědečkova kronika dostala na veřejnost. Postupně jsem ji přepsala do počítače. Následně se jí podařilo zviditelnit v seriálu České televize *Raport o Velké válce* a byla vystavena v Praze v Centru současného umění DOX na výstavě *První linie*. A nyní se plní mé velké přání, že dědečkovy vzpomínky vychází v knižní podobě. A já za to velmi děkuji Československé obci legionářské, jmenovitě editorovi *Edice paměti ČsOL* Michalu Rakovi.

Helena Lacinová,
v Liberci, září 2016

NEZAPOMÍNEJME

Na západní frontě již dávno děla utichla.

Rozervané cesty, kudy prošlo tolik znaveného vojska a bylo převezeno tisíce raněných, jsou opět v pořádku a kolem se vlní lány obilí, zelenají se kvítím posetá luka. Z květu na květ přeletují barevní motýlkové a pilné včeličky bzučí spojeně svoji píseň práce. V oblacích, kde vrněla kdysi hejna obávaných letadel, jež shazovaly smrtonosné bomby na přestrasený lid a zmořené vojáky, třepetá se skřivánek a z jeho hrdélka se řine tolik krásných melodií.

Tam podle lesa dolů po úzké pěšině sotva znatelné kráčí hezounké děvčátko s košíčkem na ruce ke vsi znovu postavené a její zpěv se line tímto tichým krajem jak večerní modlitba. Sluníčko zlatí střechy seskupených domů a zeleň stromů běře na sebe rudý nádech, ba i ty kopce za vesnicí se červenají.

Den se chýlí ku konci. Děvčátko se zastaví – zpěv její ztichne a z lesa se ještě ozývají poslední lkavé tóny, jak by v lese někdo naříkal a žaloval.

Co asi přimělo to děvče, že stanulo a na rtech jeho umřela píseň? Proč nashala potom krásnou kytici lučních květů a položila je na nahnutý kopeček hlíny a se skloněnou kučeravou hlavinkou dlouze se zahleděla na malý pomník s několika vytesanými písmeny?

Takových míst jest mnoho, kde každý ztichne a skoro bázlivě se zastaví a pak tiše zase odchází odtud, kde je pohřbeno tolik krásných nadějí, žalob a slibů.

Co všelikých příhod jest utopeno v těchto tichých místech, které by lidstvu posloužily k uhájení svatého míru.

Jak ráda by ta srdce mluvila.

Již je to pryč a snad to ani není pravda, jak se to tenkrát vše událo.

Rozešli jsme se domů, pohltil nás shon moderního světa, snad zkaženého – a řítíme se někam – a jen tak někdy, jako by to muselo býti, si vzpomeneme na ony šedé dny hrůzy.

Ani nevím, co mě k tomu přimělo a přinutilo, bych psal, jaké to bylo a jak se to vše odehrálo. Snad to byla ona chvíle, když jsem se přebíral ve všelijakých památkách a poznámkách a je znovu přečítal. Byla to ona chvíle, když při přebírání svých starých zažloutlých památek jsem si vzpoměl na svoje bývalé kamarády, kteří roztroušeni leží v různých zemích.

Každý jsme prožili jinou epizodu, ať jsme byli vojáci, nebo ne, každý bojoval tak či onak, ale každý, který bojoval poctivě, čestně, na válku si vzpomene jako na nějaký těžký sen.

Nevím, bude-li se vám moje cesta tímto slzavým údolím zdát pravdivou, vždyť i já, když znovu vše pročítám, se všemu obdivuji, že může slabý tvor, člověk, toto všechno přetrpět.

Půjdeš s námi, milý čtenáři, všude již z libereckých kasáren v den na sv. Annu roku 1914 na srbskou frontu, do zajetí, pak přes Albánii a Itálii na západní frontu a budeš s námi prožívat všechny radosti a strasti.

Nic si z toho nedělej, až přijdeš k pikantním příhodám, vždyť to již nesl tak život a vojna.

Provedu tě v tomto kole vojny tou cestou, kudy jsme kráčeli, do zákopů západní fronty – a do osvobozené vlasti.

Vzpomínky

1. díl

I.

Na nádvoří libereckých kasáren řadí prapodivný ruch. Vojáci běhají z budovy do budovy, důstojníci rozhazují rukama a živě mezi sebou hovoří. Tu a tam se dělají na nádvoří hloučky seskupených vojáků a každý rozumuje jinak. Před strážnicí na prkně přechází volným krokem stráž, nějak s hlavou vzpřímenou, tělem vypnutým jak struna a před vraty z masivní mříže přešlapuje hlouček ze-vlounů a tlačí se dopředu, by co možná nejvíce viděli.

Jsou to lidé všeho druhu, dělníci z Liebiegových továren, vypasení měšťáci a navoněné slečinky, jsou tu otcové a mámy, sestry a bratři některých vojáků z blízkého okolí, kteří přijeli ještě v noci, by se dověděli, co bude – jak to dopadne.

Ženy mají uplakané oči, muži hledí ztrnule před sebe a uvažují.

Slunce nemilosrdně praží do písku na dvoře kasáren pečlivě umeteného, jak by na něco čekalo. Chvillemi větřík začechrá korunami stromů nasázených vpředu kasáren, jež svým stínem poskytují zmořeným divákům chládek.

Naše komp. pátá má ubikaci vpravo v rohu v prvním poschodí.

Jeden do druhého vráží, nadává, smějí se, tu se opět zastavují, zběžně několik slov mezi sebou vymění a spěchají dále.

Zupáka¹ jest slyšeti nejvíce, jeho ječivý hlas až protivný vřeští pitomé rozkazy a fraitři se motají jako ovce – bezradní.

Jen kvéry na věšáku visí klidně jeden vedle druhého. Na schodišti jest to to samé, jedni běží dolů, druzí zase nahoru, že vše má vzhled malého Babylónu. V naší světnici jest trochu klidněji. Každý máme nějakou práci, někteří píší, jiný zase se hrabe v kufříku a ten tam v koutě u okna přišívá nemotorně ke kalhotům utržený knoflík. Zugsfíra [počeštěná podoba hodnosti Zugsführer – četař] u stolu něco počítá, fraitr stojí u kamen a jaksi blbě se dívá otevřeným oknem na začuzené střechy vedlejších domů.

Jarka Antošu z Vlkavy, hoch snědého obličeje a černých očí, přimhouřených, se vedle mne na kavalci prohrabuje v mundúru, který jsme právě dostali. Pojednou vyndává fajfku z úst, zamžiká očima a praví: „Poslechněte, hoši, co byste tomu řekli, kdyby ta válka byla přeci vyhlášena, a dejme tomu do těchle hadrů museli přeci vlízt.“

Franta Duňku ze Zásady, baculatý hoch dobráckého obličeje, se obrátí, podívá na Jarku těma dobráckýma očima a docela kamarádsky se rozlobí: „Jarko, já

¹ Slangové označení pro vojáka dobrovolně sloužícího nad rámec povinné vojenské služby.

se ti divím, že takovou volovinu můžeš plácnout. Copak může bejt dnes válka? Taky, hovado, trochu uvažuj! K čemu máme diplomati – ha!“

„Vona to neni žádná maličkost, takovej špás půjde po čertech špatně srovnat, a nedám za to nic, že to fajn dopadne,“ namítal Jarka. Sovay, kluk vytáhlý jak maják, přitocí se k nám a šklebí se Duňkovi: „Ty si myslíš, vejre, kuli tomu, že bude u Vás pouť, nebude válka? Jo, holečku to voni si hodně rozmyslej. Rači se seber a koukej tvoji Andule poslat telegram, aby se přišla rozloučit.“

Ve světnici se všechno rozchechtalo a Duňka rozlobený jako kohout vede svojí: „Dnes, válka? Vy blbci, co vás to napadá! Dnes jak se něco semele, bude se řezat celej svět a mládenci, to voni si sakramentsky rozmyslej.“ Zugsfíra nechal počítání, vzal si cigaretu, které měl před sebou rozházené mezi lejstry, zapálil si, vyfoukl modravý kouř vzhůru ke stropu a pak se zvolna obrátil k nám:

„Kdybyste se starali o něco jiného a né o takové věci. To je věc těch nahoře, a jak to upečou, tak to bude. A ostatně, co se bojíte války. Válka bude odbytá ajncvaj, za 14 dní jsme doma. Copak si myslíte, takový Srbsko, to rozmažeme na kaši za pár dní. A ostatně, budete o tom kuš a nedělejte kraval, ať to dám tady dohromady,“ vzal tužku a počítal dále.

Jarkovi se tváře zacukaly, načpulis hubu, jak by chtěl něco říci. Ale mlčel, jen jsme se na sebe podívali. A v těch jeho očích bylo, čemu jsme sami rozuměli.

Hoši si každý hleděl svého a na druhé straně světnice si někdo tiše pohvizdoval „Má roztomilá Baruško“. Z nádvoří doléhal k nám hluk, z chodby výkřiky a z okna bzukot much se tam prohánějících.

Zugsfíra za chvíli vstal a odešel se svými lejstry do kanceláře.

Ve světnici bylo ticho jako v kostele, jeden na druhého se díval tak divně, ustrašeně, jak by něco hrozného mělo přijít. A v duši se něco dusilo.

Byli jsme u našeho cugu [z něm. Zug – četa] skoro samí Češi, jen několik Němců jsme tu měli a ti nerozuměli česky ani slovo. Chvíli ticho potrvalo, až začali Němci žvanit o válce, že to vyhrajem a mnohý psal již listky domů na rozloučenou, jak by již válka byla vyhlášena.

„Vidíte,“ rozlobil se znova Duňka, „to sou taky takový blbci jako ten náš fíra, voni chtěj rozsekat Srbsko za 14 dní,“ a dal se do bláznivého smíchu.

„Drž hubu, Franto“, chlácholil Jarka. „Nic to neni platný. Dej si bacha, moh by sis uškodit.“

Najednou se dvěře rozletí a do světnice vrazí zupák. Fraitr u dvéří zařve haptacht [počeštěná verze povelu Habt Acht! – Pozor!] a světnici to ruplo.

Jeden jak druhý stáli jsme v pozoru a felák u dvéří stojí, jak bůh války, očima koulí na všechny strany jak sultán, když kupuje holky do svého harému, a pak jak když pejsek štěkne, zaječelo světnici: „Rut.“

Na to se přihnal fíra.

Zupák se na nás usmívá jak milius, přimurčuje oči, prsa vypíná a svoji malou postavu stále vytahuje, by se nám nezdál malinký a nebyla z něho taková консерва.

Vojáci – bude válka! – a císař pán nás zavolá do boje. Vyhlášení může přijít každou chvilku, pročež buďte na to hrdí, že půjdeme do ohně první a že budeme razit cestu našim divizím a že zúčtujeme mi s nepřitelem. Buďte připravení a nikdo se nevzdaluj. Draze zaplatí Srbové smrt našeho milovaného Ferdinanda, našeho následníka trůnu, draze zaplatí titěrné Srbsko, že nás donutilo k válce.“ Dlouho slintal, než ho napadlo, by si tu blbou plivanici nechal pro sebe a ze světlice odešel, by se nám některému neudělalo špatně. Obrátil se k fírovi, ještě si něco potichu povídali a odešli.

Válka se objevovala na obzoru.

Ve světlici vše ztichlo, nikomu nebylo do řeči, ani žádná odvaha nebyla vysmáti se. Jak těžké mračna před bouří ženoucí se hrozivě nad krajinou, zalomcovala blížící se hrozná skutečnost duší. Hlavou letělo tisíce myšlenek, jak bude, jak se vše utváří.

A co srbský národ, odolá tomuto nerovnému zápasu? Ubrání se? Když tomu není dávno, co ukončili vojnu s Turky. Oh, jak jsme pomáhali těm našim junákům, ať již penězi, anebo že byl na Balkán vyslán červený kříž a mnoho doktorů, a nyní ten náš národ bratrský máme jítí vraždit? Oh, jaký to osud.

Slunko se schovalo za mraky, ve světlici se setmělo a bylo smutno, smutno jak o pohřbu. Najednou vrazí do světlice švec Heiduk. Byl to starý mazák, zástěru měl zasmolenou, v ústech rožvýkanou viržinku, z které se mu čedilo jak z lokomotivy. „Kluci, tak teď každéj, kdo máte ňákej šesták, koukejte ho udávit, dokud máte čas. A ty si votři nos!“ řekl jednomu Němci, jenž stál a hubu měl otevřenou. „A nekoukej na mě tak blbě.“ „Ty seš taky takovej starej vůl,“ nazul se do něho Duňka. „Nedivil bych se, kdyby to řek regrut, ale taková stará lafeta ja...“ Více nedořekl. Z nádvoří se ozval třepetavý hlas trubky. Ševcovi vypadla viržinka z huby a celá jeho hranatá postava se nějak zakymácela.

Na chodbě vše ztichlo, na dvoře se nic nehnulo, každý stál a čekal. Ticho bylo v celých kasárnách a snad na celém světě.

„Ježíšmarjá, snad to bude přece pravda,“ zanaříkal jeden voják u dveří, právě chtěl psátí domů, v jedné ruce držel pero a inkoust, v druhé papír a obálku.

„Jo, holečku, to už asi jo,“ povídá švec, „to už můžeš beze všeho napsat, že jedeme do války a můžeš pozdravovat ode mne tu tvoji sígru.“ Řekl to asi proto, aby zakryl svoje leknutí, neb mu to lezlo z huby jako z povidel. Dořekl a nějak vrávoravě se vymotal ze světlice. Dvěře se za ním zavřely, vlastně je zavřel průvan sám, který na kasárních chodbách řádí.

Vstal jsem a беру papír a péro, bych napsal svým rodičům, kdyby to snad byla přece pravda. Zasedl ke psaní, ale v hlavě to hučelo, syčelo, jako v úle, myšlenky se honily jedna přes druhou, ruka se chvěla, jak bych měl horečku. Viděl jsem svoji rodnou vesničku – vesničku Košov, příkrčenou k lesu Táborskému, viděl jsem jednotlivá stavení po kopečku roztroušené jak rozběhnuté stádo oveček a uprostřed tu starou školu, jako starostlivého pastýře uprostřed. Vzadu na kopci vidím zříceninu hradu Kozlova, kde jako kluci jsme si hráli na vojáky a kde se sváděli velké bitvy s klukama z Knížnic, Libuně a okolí. Vidím se ještě dnes, jak jsem měl na hlavě čáku [vysoká čepice k uniformě] z papíru a na čepici krásný chochol, se kterým si vítr čtveračivě hrál. Bývaly to krásné chvíle mládí, kterých si nikdo nedovede vážít.

Najednou vrazí do světnice švec Heiduk.

Pod školou na stráni se hrbí velká stará jabloň a ta když se na jaře zahálí do svých květů, hluboko do paměti zaryje poesii krásy. Ještě dnes cítím její vůni květů a slyším bzukot včeliček v její koruně. U školy jsou otevřena okna, jsou obrácena k té staré kvetoucí jabloni, jako by chtěly vtáhnouti všechnu vůni do třídy, kde u stolu sedí můj předobrá učitel Hlaváč a vypravuje nám pověsti a zasvěcuje nás do dějepisu a do protivných počtů. Stojím pod jabloní, ani se nehýbám, příkradl jsem se tam v myšlenkách jako zloděj, abych ukradl alespoň jedno slůvko, které sem zabloudí. A co tak stojím ve vzpomínkách na svoje prchlé dětství, jak andělský chorál doléhá k mým uším z dětských hrdélek melodie staré krásné písničky, kterou nás náš starý učitel učil:

*Potůčku náš, do dáli spěj,
dokud mlád jsi, jen si bubblej.*

Její melodie, krásná, působila na mě tak mocně, že jsem v duchu zaplakal. Péro vypadlo z ruky a na papír padla slza. Jak rád bych si zaplakal nad tím vším, co se již nevrátí.

Tu mě vytrhlo z myšlenek dlouhé a třepotavé troubení, z chodby hluk a ze dvora veliký křik. Dvěře se rozlétly a do světnice vrazil zugsfíra: „Mobilisace – válka! Všechno oblékat, rychle! Rychle, dělejte! No co na mě troubíte? Neslyšeli jste, zajíci? Všechno rychle oblékat, je válka!“ Sliny mu létaly z huby na všechny strany jako pominutému psovi. „Rychle, dělejte, bude menáž a po menáži jedeme na hranice. Jen rychle, rychle,“ a běhal jak šílený po světnici.

V tom opět rozlétnou se dvěře a do světnice vlétl felák [počeštěná podoba hodnosti Feldwebel – šikovatel] jak blázen a hulákal: „Válka! Válka! Všechno oblékat, ať jsme první na dvoře. Odpoledne odjíždíme, ať dostaneme pochvalu, že jsme první připraveni k odjezdu,“ a vylétl ven, dvěře za ním bouchly a bylo ho opět slyšet z druhé světnice. A vedl si stále stejně: „Oblékat, honem, honem!“

„Aby do toho hrom uhodil! Tak oni kluci smradlavý to takhle vyjednali,“ zasyčel Jarka, a vyliv se vedle sebe, aby si ulehčil.

„Teď mizerové každý zaleze a nás tam pošlou, aby jsme jim to vytloukli,“ řekl na to Duňka.

Nadávalo se, někteří se smáli, jiní zase mlčeli a nesli vše tak, jako by to už tak mělo být. Jak jsme se ustrojili do toho šedivého mundůru, který smrděl magazínem na sto honů, nevím. Když jsme se ustrojili, každý vypadal jak strašák. Vše bylo na nás velký, snad aby to na nás neprasklo. On už tenkrát rakouský erár viděl na nás, že se musíme na frontě vykrmit. A tak jsme stáli ve světnici celý vyjevení, co se asi bude dále dít. Jen Duňka stále nadával jak pohan: „Jak já k tomu příjdu, když mám jít na dovolenou a oni si spunktuju válku.“

„Hoši, ono to snad bude vyřešené, než přijedeme dolů, vždyť ono to bude trvat asi 6 dní, ta cesta a za tu dobu se také něco vyjedná a my pojedeme třeba zase brzy zpět,“ snažil se těšit Sovay.

„Jo, pěkně vyjedná,“ načpulí se Jarka. „Nyní se bude vyjednávat kanonama a u toho vyjednávání budeme také, uvidíte!“

Někteří ještě při tom spěchu napsali pár řádků domů, což jsem udělal také. Loučil jsem se se svými rodiči a vzkazoval pozdravy všem příbuzným a známým. Mnoho jsem toho ani nenapsal, nemohl jsem svoje myšlenky soustředit na psaní a potom v tom spěchu nebylo na psaní času se nějak rozepisovat.

Zuksfíra byl ověšený všelijakými krámy, pišťalky, šňůry, dienst taškou, taškou na mapy a bůh ví, co na sobě všechno měl. Nemluvil již mnoho, jen tu a tam pronesl nějaký rozkaz a jiného nic, snad se mu rozleželo v hlavě a on pochopil, co vše na nás asi čeká.

A tak jsme naposled ještě obědvali v libereckých kasárnách a každý nějak divně se díval do šálku a ten oběd trval nějak dlouho. Seděli jsme kolem stolu tiše a každý nějak bez chuti pojídal svůj oběd.

* * *

Byla právě 1 hod. odpoledne když zazněl signál a povel k nástupu dole před kasárny. Na chodbě, kde visely kvéry, strhla se skoro tlačence, na zádech každý tornu napěchovanou vším možným, což bylo po čertech těžký. „A s tou tíhou na zádech že máme útočit? Vždyť to neunesem ani 1 hodinu cesty.“ Každý si vzal svůj kvér a šli jsme dolů, kde jsme se seřaďovali. Všude po dvoře se již seřaďovali do šiků tak, že se nádvoří proměnilo v řady šedivých vojínů.

Netrvalo dlouho a tu se objevil náš lajtnant Kotrouš, říkalo se, že je z Vrchlabí. Byl to velice hezký důstojník a měli jsme ho rádi, on zbytečně nás netýral a byl spravedlivý. Česky uměl dosti obstojně, aspoň se snažil, aby uměl. Přišel si nás převzít od zupáka a pak si nás pečlivě prohlédl, máme-li vše v pořádku. Potom šlo již vše formálně, přišel hejtman, který nás přehlížel ještě důkladněji a pak nás zavedl doprostřed dvora, kde se formovaly 2 prapory.

A tak jsme stáli v tom parnu, každý mokrá jak myš a jen jsme čekali, až nás odvedou na nádraží a my budeme moci tu tíhu ze sebe odložit.

Lid nakupený před kasárny se tlačil, každý vyvaloval oči, co se bude dít, někteří vylezli na stromy, ploty byly ověšené lidmi a kde jaké místo, každé bylo obsazeno.

V řadách vojáků se ozývalo tlumené klení, nač jest to zapotřebí státi zde na tom prudkém slunci a péci se, a že nás již neodvedou ke všem čertům, nadával skoro každý, někdo potichu, jiný již nahlas.